

రమదాన్ నెలలోని రాత్రి నమాజుల శుభాలు

﴿ فضل قيام الليل في رمضان ﴾

[తెలుగు - Telugu - تلغو]

షేఖ్ సాలహ్ అల్ మునజ్జిద్

అనువాదం : ముహమ్మద్ కరీముల్లాహ్

రివ్యూ : షేఖ్ నజీర్ అహ్మద్

2012 - 1433

IslamHouse.com

﴿ فضل قيام الليل في رمضان ﴾

« باللغة تلغو »

شيخ صالح المنجد

ترجمة: محمد كريم الله

مراجعة: شيخ نذير أحمد

2012 - 1433

IslamHouse.com

فضل قيام الليل في رمضان
రమదాన్ నెలలోని రాత్రి నమాజుల శుభాలు
(అల్ ఖియామ్ / తరవీహ్)

షిఖ్ ముహమ్మద్ సాలిహ్ అల్ మునజ్జిద్

1. అబూ హురైరహ్ రదియల్లాహు అన్తు ఇలా తెలిపారు:

“రమదాన్ మాసంలో రాత్రి పూట నమాజులను తప్పనిసరి చేయకుండానే, ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం మమ్ముల్ని ఆ నమాజులు చేయమని ప్రోత్సహించేవారు. ఆ తర్వాత ఆయనిలా అనేవారు, ‘అల్లాహ్ నుండి ప్రతిఫలం లభిస్తుందనే నమ్మకంతో మరియు ఆశతో ఎవరైతే రమదాన్ మాసంలో రాత్రిపూట నమాజులు చేస్తారో, అలాంటి వారి పూర్వ పాపాలన్నీ క్షమించబడతాయి.’ అల్లాహ్ యొక్క ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం చని పోయినపుడు పరిస్థితి ఇలాగే ఉండింది (తరవీహ్ లు సామూహికంగా చేసేవారు కాదు), మరియు అబూ బకర్ సిద్దిఖ్ రదియల్లాహు అన్తు కాలంలో కూడా పరిస్థితి ఇలాగే కొనసాగింది - ఉమర్ రదియల్లాహు అన్తు ఖిలాఫహ్ కాలం ప్రారంభమయ్యే వరకు.”¹

అమర్ ఇబ్నె ముర్రహ్ అల్ జుహనీ ఇలా అన్నారు:

“ఖుదాఅహ్ నుండి ఒక వ్యక్తి అల్లాహ్ యొక్క ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం వద్దకు వచ్చి, ఇలా అడిగినాడు ‘ఓ అల్లాహ్ యొక్క ప్రవక్తా! ఒకవేళ నేను అల్లాహ్ తప్ప మరే ఆరాధ్యుడూ లేడని మరియు ముహమ్మద్ ఆయన సందేశహారుడని సాక్ష్యమిచ్చి, ప్రతి రోజు ఐదు పూటలా నమాజు చేసి, (రమదాన్) నెలంతా ఉపవాసాలు పాటించి, రమదాన్ రాత్రులలో నమాజు చేసి మరియు జకాతు చెల్లిస్తూ ఉన్నట్లయితే, నా గురించి మీరేమంటారు?’ దానికి ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఇలా జవాబిచ్చారు, ‘ఎవరైతే ఈ స్థితిలో చనిపోతారో, అతను సిద్దిఖులతో (సత్యవంతులతో) మరియు షహీదులతో (అల్లాహ్ మార్గంలో ప్రాణాలు కోల్పోయినవారితో) ఉంటాడు.’”²

లైలతుల్ ఖదర్ మరియు దాని సమయం

2. రమదాన్ రాత్రులలో ఉత్తమమైనది లైలతుల్ ఖదర్ రాత్రి, ఎందుకంటే ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఇలా పలికారు,

“అల్లాహ్ నుండి ప్రతిఫలం లభిస్తుందనే నమ్మకంతో మరియు ఆశతో ఎవరైతే లైలతుల్ ఖదర్ నమాజులు చేస్తారో, అలాంటి వాని పూర్వ పాపాలన్నీ క్షమించి వేయబడతాయి.”³

¹. ముస్లిం. (ఎడిటర్)

². ఇబ్నె ఖుజైమహ్. షిఖ్ అల్ బానీ దీనిని ప్రామాణిక హదీదుగా ధృవీకరించారు. (ఎడిటర్)

³. అల్ బుఖారీ (ఎడిటర్)

3. అన్నింటి కంటే సరైన అభిప్రాయం ప్రకారం, అది రమదాన్ మాసంలోని 27వ రాత్రి. క్రింద పేర్కొనబడిన జుర్ ఇబ్నె హుబైష్ ఉల్లేఖించిన హదీదు వంటి అనేక హదీదులు ఈ విషయాన్ని తెలిపాయి. దీనిలో అతను ఇలా పలికారు:

“ఉబయ్య ఇబ్నె కఆబ్ పలుకుతుండగా నేను విన్నాను - మరియు అబ్దుల్లాహ్ ఇబ్నె మస్ఊద్ రదియల్లాహు అన్హు ఇలా పలికారని అతనికి తెలుపబడింది: ‘ఎవరైతే సంవత్సరమంతా (రాత్రి) ప్రార్థనలు చేస్తారో, అలాంటివారు లైలతుల్ ఖదర్ ను చేజిక్కించుకుంటారు.’

ఉబయ్య రదియల్లాహు అన్హు ఇలా అన్నారు: ‘ఆయనపై అల్లాహ్ దయ చూపుగాక, ప్రజలు దీనిని తేలిగ్గా తీసుకోకూడదని మరియు కేవలం ఒక రాత్రి మాత్రమే జాగారం చేసి ప్రార్థనలు చేయటంతో సరిపెచ్చకోకూడదని ఆయన కోరుకున్నారు. ఆ దైవం సాక్షిగా ఎవరి సాటిగా నైతే వేరే ఏ దైవమూ లేదో, అది రమదాన్ లోనే ఉంది - ఎలాంటి సందేహమూ లేకుండా ఆయన ప్రమాణం చేసినారు - మరియు అల్లాహ్ సాక్షిగా, ఆ రాత్రి ఏదో నాకు తెలుసు. ఏ రాత్రిలోనైతే అల్లాహ్ యొక్క ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ప్రార్థించమని ఆదేశించారో, ఆ రాత్రే అది. అది ఆ రాత్రే దేని ఉదయాన్నైతే 27వ తేదీ వచ్చిందో, దాని గుర్తు ఏమిటంటే - ఆ రోజు ఉదయం సూర్యుడు కిరణాలు లేకుండా తెల్లగా ఉదయిస్తాడు’ ”.⁴ మరో ఉల్లేఖనలో ఇది ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం పలికినట్లుగా నమోదు చేయబడింది.

సామూహికంగా ఖియామ్ (తరవీహ్) నమాజులు చేయుట

4. సామూహికంగా ఖియామ్ నమాజులు చేయుట అనుమతించబడింది. ఒంటరిగా ఖియామ్ నమాజు చేయుట కంటే సామూహికంగా ఖియామ్ నమాజు చేయుట మంచిది. ఎందుకంటే ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఇలా చేసారు మరియు ఇలా చేయటంలోని శుభాల గురించి వివరించారు కూడా. దీని గురించి అబూ ధర్ రదియల్లాహు ఇలా పలికారు:

“మేము అల్లాహ్ యొక్క ప్రవక్త (సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం) తో రమదాన్ ఉపవాసాలు ఉన్నాము మరియు చివరి ఏడు దినాలు మిగిలి ఉండినంత వరకు ఆయన మమ్ముల్ని ఖియామ్ నమాజులలో ఇమామత్ చేయలేదు. అప్పుడు ఆయన రాత్రిభాగంలో మూడో వంతు దాటి పోయేవరకు ఆయన ఖియామ్ నమాజులలో మాకు ఇమామత్ చేసారు. ఆరు దినాలు మిగిలి ఉన్నప్పుడు, ఖియామ్ నమాజులలో ఆయన మాకు ఇమామత్ చేయలేదు. ఐదు దినాలు మిగిలి ఉన్నప్పుడు, ఖియామ్ నమాజులలో ఆయన సగం రాత్రి దాటి పోయే వరకు ఆయన మాకు ఇమామత్ చేసారు. నేను ఆయనతో ఇలా అన్నాను, ‘ఓ అల్లాహ్

⁴. ముస్లిం హదీదు గ్రంథం మరియు ఇతర హదీదు గ్రంథాలలో నమోదు చేయబడింది.

యొక్క ప్రవక్తా! మీరు రాత్రి పూర్తయ్యే వరకు కొనసాగించాలని నేను తలచాను.' దానికి ఆయన ఇలా బదులిచ్చారు, 'ఇమాం⁵ నమాజు పూర్తి చేసేవరకు ఒకవేళ ఎవరైనా ఇమాంతో పాటు నమాజులో పాల్గొంటే, అతను రాత్రంతా నమాజు చేసినట్లుగా లెక్కించబడుతుంది' ". నాలుగు రాత్రులు మిగిలి ఉన్నప్పుడు, ఆయన ఖియామ్ నమాజులలో మాకు ఇమామత్ చేయలేదు. మూడు రాత్రులు మిగిలి ఉన్నప్పుడు, ఆయన తన కుటుంబాన్ని, తన భార్యలను మరియు ప్రజలను దగ్గరికి పిలిచి, 'అల్ ఫలాహ్' తప్పిపోతామేమో అని మేము భయపడే వరకు, ఆయన మాతో ఖియామ్ నమాజులు చేయించారు. 'అల్ ఫలాహ్ అంటే ఏమిటి?' అని నేను ప్రశ్నించగా, ఆయన 'సుహూర్'⁶ అని జవాబిచ్చారు. ఆ తర్వాత మిగిలిన నెలలలో ఆయన మాకు ఖియామ్ నమాజులలో ఇమామత్ చేయలేదు.⁷

ఎందుకని ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం నిరంతరంగా ఖియామ్ నమాజులలో

ఇమామత్ చేయలేదు?

5. ఆ నెలలోని మిగిలిన దినాలలో ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం వారిని (సహాబాలను) తన ఇమామత్ లో ఖియామ్ నమాజులు చేయించలేదు. దీనికి కారణం అవి తప్పనిసరి విధి నమాజులుగా ఆజ్ఞాపించబడి పోతాయేమోనని, వాటిని ప్రజలు పూర్తి చేయలేకపోతారేమోనని ఆయన భయపడటం. దీని గురించి ఆయెషా రదియల్లాహు అన్హా ఉల్లఖించిన హదీదులు అల్ సహీహైన్⁸ మరియు ఇతర హదీదు గ్రంథాలలో నమోదు చేయబడి ఉన్నాయి. ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం చనిపోయిన తర్వాత, ఇక ఆ భయం మిగిలి ఉండలేదు. ఎందుకంటే అల్లాహ్ ఇస్లాం ధర్మాన్ని పరిపూర్ణం చేసినాడు. కాబట్టి రమదాన్ నెలలో ఖియామ్ నమాజులు సామూహికంగా చేయకుండా ఉండే కారణం ఇక వర్తించదు. కాబట్టి ఇస్లాంలో సామూహిక నమాజులు నిర్దేశించబడి ఉన్న పూర్వ నియమం కొనసాగింది. కాబట్టి, సహీహ్ బుఖారీ మరియు ఇతర హదీదు గ్రంథాలలో పేర్కొనబడినట్లుగా ఉమర్ రదియల్లాహు అన్హు దానిని పునఃస్థాపించారు.

మహిళలు కూడా సామూహికంగా ఖియామ్ నమాజులలో పాల్గొనవచ్చు

⁵. ఇమాం: భాషాపరంగా 'నాయకుడు' అని దీని అర్థం. అయితే ఇక్కడిది నమాజులలో నాయకత్వం వహించే అతనిని సూచిస్తున్నది. (ఎడిటర్)

⁶. సుహూర్: ఉపవాసం ఉండే రోజున, ఉపవాసం ప్రారంభించక ముందు ఉపోదయానికి ముందు చేసే సహరీ భోజనం.(ఎడిటర్)

⁷. సునన్ సుంకలన కర్తలు దీనిని సహీహ్ హదీద్ గా ధృవీకరించారు.

⁸. సహీహ్ బుఖారీ మరియు సహీహ్ ముస్లిం (ఎడిటర్)

6. అబూ ధర్ రదియల్లాహు అన్లు పేర్కొన్నట్లుగా, మహిళలు కూడా ఖియామ్ నమాజులలో పాల్గొనవచ్చు. అంతేగాక పురుషుల ఇమాంను వదిలి, తమ నమాజుల ఇమామత్ కొరకు వారు మరో ఇమాంను కూడా నియమించుకోవచ్చు. ఖియామ్ నమాజు కొరకు ప్రజలను జమ చేసినపుడు ఉమర్ రదియల్లాహు అన్లు ఉబయ్ ఇబ్నె కఆబ్ రదియల్లాహు అన్లును పురుషుల ఇమాంగా మరియు సులైమాన్ ఇబ్నె అబీ హద్మహ్ ను మహిళల ఇమాంగా నియమించారు.

దీని గురించి అర్పజహ్ అల్ ధఖాఫీ ఇలా తెలిపారు:

“రమదాన్ నెల రాత్రివేళల్లో నమాజు చేయమని అలీ ఇబ్నె అబీ తాలిబ్ రదియల్లాహు అన్లు ఆదేశించేవారు. పురుషుల కొరకు ఒక ఇమాంను మరియు మహిళల కొరకు మరో ఇమాంను నియమించేవారు. నేను మహిళల కొరకు ఇమాంగా నియమించబడినాను.” ఒకరి వలన మరొకరికి భంగం కలగనంత పెద్దదిగా మస్జిదు ఉంటే అలా చేయటం సరైనదేనని నా అభిప్రాయం.

ఖియామ్ నమాజులోని రకాతుల సంఖ్య

7. మొత్తం రకాతుల సంఖ్య 11. ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం సున్నతును అనుసరించి, ఈ సంఖ్యను దాటకుండా ఉండటం మంచిదని నా అభిప్రాయం. ఎందుకంటే తన జీవితంలో ఆయన ఏనాడూ ఖియామ్ నమాజులలో 11 రకాతుల కంటే ఎక్కువ రకాతులు చేయలేదు. రమదాన్ నెలలో ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఎలా నమాజు చేసేవారని ఆయెషా రదియల్లాహు అన్లును అడుగగా, ఆవిడ ఇలా జవాబిచ్చారు,

“రమదాన్ నెలైనా లేదా వేరే సమయంలోనైనా, అల్లాహ్ యొక్క ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం (ఖియామ్ లో) 11 రకాతుల కంటే ఎక్కువగా ఏనాడూ చేయలేదు. ఆయన నాలుగు రకాతుల నమాజు చేసేవారు మరియు అవి ఎంత చక్కగా లేదా ఎంత దీర్ఘంగా ఉండేవని నన్ను అడుగవద్దు. ఆ తర్వాత ఆయన మరో నాలుగు రకాతుల నమాజు చేసేవారు మరియు అవి ఎంత చక్కగా లేదా ఎంత దీర్ఘంగా ఉండేవని నన్ను అడుగవద్దు. ఆ తర్వాత ఆయన మూడు రకాతుల నమాజు చేసేవారు.”⁹

8. ఎవరైనా వ్యక్తి 11 కంటే తక్కువ రకాతుల నమాజులు, ఒకే ఒక్క రకాతు వితర్ నమాజు కూడా చేయవచ్చు. ఎందుకంటే ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఇలా చేసినట్లు మరియు దాని గురించి చెప్పినట్లు సాక్ష్యముంది.

⁹. సహీహ్ బుఖారీ, ముస్లిం మరియు ఇతర గ్రంథాలలో ఈ హదీథు పేర్కొనబడింది.

ఆయన అలా చేసినారనటానికి సాక్ష్యం: వితర్ నమాజులో ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఎన్ని రకాతుల నమాజు చేసేవారని ఆయెషా రదియల్లాహు అన్హాను అడుగగా, ఆవిడ ఇలా జవాబిచ్చారు,

“ఆయన బేసి సంఖ్యలో చేసేవారు. నాలుగు మరియు (ఆ తర్వాత) మూడు, లేదా ఆరు మరియు మూడు లేదా ఎనిమిది మరియు మూడు.”¹⁰

ఆయనలా చెప్పారనే దాని గురించి సాక్ష్యం: ఆయనిలా పలికారు, “విత్త్రీ సత్యం. కాబట్టి ఎవరైతే (విత్త్రీ నమాజు చేయాలని) తలిచారో, వారు ఐదు రకాతుల నమాజు చేయవచ్చు మరియు ఎవరైతే (విత్త్రీ నమాజు చేయాలని) తలిచారో, వారు మూడు రకాతుల నమాజు చేయవచ్చు మరియు ఎవరైతే (విత్త్రీ నమాజు చేయాలని) తలిచారో, వారు ఒక రకాతు నమాజు చేయవచ్చు.”¹¹

ఖియామ్ లో ఖుర్ఆన్ పఠనం

9. ఇక రమదాన్ నెలలోనైనా లేదా వేరే ఇతర సమయాలలోనైనా ఖియామ్ లో ఖుర్ఆన్ పఠించడం గురించి ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఎలాంటి హద్దులూ నియమించలేదు లేదా ఎంత ఎక్కువగా పఠించాలి లేక ఎంత తక్కువగా పఠించాలి అనే నిబంధన ఏదీ విధించలేదు. ఆయన పఠనం ఒక్కోసారి సుదీర్ఘంగా ఉండేది, ఒక్కోసారి అంత సుదీర్ఘంగా ఉండేది కాదు. ఒక్కోసారి ఆయన ప్రతి రకాతులో యా అయ్యుహాల్ ముజ్జమిల్ (73వ సూరహ్) కు సమానమైన పరిమాణంలో అంటే దాదాపు 20 ఆయతుల వరకు పఠించేవారు; ఒక్కోసారి దాదాపు 50 ఆయతుల వరకు పఠించేవారు. ఆయన ఇలా పలికేవారు, “ఎవరైతే రాత్రుళ్ళలో నమాజు చేస్తారో మరియు వంద ఆయతుల వరకు చదువుతారో, వారు నిర్లక్ష్యం చేయబడిన వారిగా లిఖించబడరు.”¹²

మరో హదీథులో ఇలా నమోదు చేయబడింది,

“... మరియు రెండు వందల ఆయతులు చదువుతారో, వారు విధేయులైన మరియు చిత్తశుద్ధితో కూడిన విశ్వాసులుగా లిఖించబడతారు.”¹³

¹⁰. ఈ హదీథు అబూ దాఊద్, అహ్మద్ మరియు ఇతర హదీథు గ్రంథాలలో నమోదు చేయబడింది.

¹¹. ఇబ్నె మాజహ్ హదీథు గ్రంథం. దీనిని షేఖ్ అల్కాసీ సహీహ్ హదీథుగా ప్రకటించారు (ఎడిటర్)

¹². అబూ దాఊద్ హదీథు గ్రంథం. దీనిని షేఖ్ అల్కాసీ సహీహ్ హదీథుగా ప్రకటించారు (ఎడిటర్)

¹³. అల్ ముందిరి. దీనిని షేఖ్ అల్కాసీ సహీహ్ హదీథుగా ప్రకటించారు (ఎడిటర్)

తను అనారోగ్యంతో ఉన్నప్పుడు, తమ రాత్రి నమాజులలో ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఏడు సుదీర్ఘమైన అధ్యాయాలు అంటే సూరహ్ అల్ బఖరహ్, ఆల్ ఇమ్రాన్, అన్నిసాఅ, అల్ మాఇదహ్, అల్ అన్ఆమ్, అల్ అరాఫ్ మరియు అత్తాబహ్ లు పఠించేవారు.

ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం వెనుక నమాజు చేసిన హుదైఫహ్ ఇబ్నె అల్ యమాన్ రదియల్లాహు అన్హు ఉల్లేఖన ప్రకారం, ఒక రకాతులో ఆయన అల్ బఖరహ్, అన్నిసాఅ మరియు ఆల్ ఇమ్రాన్ పఠించారు. వాటిని ఆయన చాలా నెమ్మదిగా మరియు తక్కువ స్వరంలో పఠించేవారు. ప్రామాణికమైన పఠంపరలతో కూడిన హదీధుగా నిరూపించబడిన ఒక ఉల్లేఖనలో ఇలా తెలుపబడింది - 'రమదాన్ నెలలో ప్రజలను పదకొండు రకాతుల నమాజు చేయించమని ఉబయ్ ఇబ్నె కఆబ్ రదియల్లాహు అన్హును ఉమర్ రదియల్లాహు అన్హు నియమించినపుడు, ఉబయ్ ప్రతి రకాతులో వంద ఆయతులు పఠించేవారు. ఆ నమాజులు ఎంత దీర్ఘంగా ఉండేవంటే, ప్రజలు నిలబడలేక నమాజులలో తమ చేతి కర్రలపై వాలిపోయేవారు. మరియు వారు ఫజర్ కంటే కొంచెం ముందు వరకు దానిని పూర్తి చేయలేకపోయేవారు'.

మరో సహీహ్ నమోదులో ఇలా తెలుపబడింది, "రమదాన్ నెలలో ఖుర్ఆన్ పఠనాకర్తలను ఉమర్ ఒకచోట జమ చేసి, 'వేగంగా పఠించేవారిని 30 ఆయతులు, మధ్యస్థంగా పఠించేవారిని 25 ఆయతులు మరియు నెమ్మదిగా పఠించేవారిని 20 ఆయతులు పఠించమని' చెప్పేవారు."

ఏదేమైనా, ఒకవేళ ఎవరైనా వ్యక్తి, స్వయంగా ఖియామ్ నమాజు చేస్తున్నట్లయితే, తన ఇష్టమోచ్చినంత సేపు అతను నమాజును పొడిగించుకోవచ్చు. ఒకవేళ ఇతరులు ఇమాంతో అంగీకరిస్తే, ఆ ఇమాం కూడా తన ఇష్టం వచ్చినంత సేపు నమాజును పొడిగించవచ్చు. ఎంత దీర్ఘంగా పొడిగిస్తే, అంత మంచిది. అయితే హద్దు మీరి మొత్తం రాత్రంతా నమాజులలో గడపకూడదు - అరుదైన సందర్భాలలో తప్ప. దీని గురించి ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఇలా తెలిపారు,

"ముహమ్మద్ మార్గదర్శకత్వమే అత్యుత్తమ మార్గదర్శకత్వము." ¹⁴

ఒకవేళ ఎవరైనా వ్యక్తి ఇమాంగా నమాజు చేయిస్తున్నట్లయితే, తన వెనుక నమాజు చేస్తున్న ప్రజలకు సులభంగా ఉండేంత వరకు మాత్రమే అతను నమాజు చేయించవలెను. ఎందుకంటే ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఇలా పలికారు, "ఒకవేళ మీలో ఎవరైనా ప్రజలను నమాజు చదివించేటట్లయితే, అతను నమాజు చిన్నగా చేయించాలి. ఎందుకంటే

¹⁴. ముస్లిం హదీదు గ్రంథం (ఎడిటర్)

వారిలో చిన్నవారూ ఉంటారు మరియు ముసలివారూ, బలహీనులూ, అత్యవసర పరిస్థితుల ఒత్తిడిలో ఉన్న వారూ ఉంటారు. కానీ, ఒకవేళ అతను ఒంటరిగా నమాజు చేస్తున్నట్లయితే, తన ఇష్టం వచ్చినంత సేపు అతను నమాజు చేసుకోవచ్చు.”¹⁵

ఖియామ్ నమాజుల సమయం

10. ఖియామ్ నమాజు చేసే సమయం ఇషా నమాజు నుండి ఫజ్ నమాజు వరకు ఉంటుంది. ఎందుకంటే ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఇలా అన్నారు, “అల్లాహ్ మీకోసం మరో నమాజును జత చేసినాడు. అది విత్త్రీ నమాజు. కాబట్టి, ఇషా నమాజు మరియు ఫజర్ నమాజుల మధ్య విత్త్రీ నమాజు చేయండి.”¹⁶
11. ఎవరైతే చేయగలరో, వారి కొరకు రాత్రి చివరిభాగంలో విత్త్రీ నమాజు చేయటం మంచిది. ఎందుకంటే ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఇలా అన్నారు, “రాత్రి చివరిభాగంలో లేవలేమోనని ఎవరైతే భయపడతారో, అలాంటి వారు విత్త్రీ నమాజును రాత్రివేళ ఆరంభంలోనే చేసుకోవచ్చు. కానీ, ఎవరైతే రాత్రి చివరిభాగంలో లేవగలమనే నమ్మకంతో ఉంటారో, అలాంటి వారు విత్త్రీ నమాజును రాత్రి చివరిభాగంలో చేయవచ్చు. రాత్రి చివరిభాగంలో చేసే నమాజులకు (దైవదూతలచే) సాక్షమివ్యబడును మరియు అది ఉత్తమంగా ఉండును.”¹⁷
12. ఒకవేళ రాత్రి ఆరంభంలో సామూహికంగా విత్త్రీ నమాజు చేయటం మరియు రాత్రి చివరిలో ఒంటరిగా విత్త్రీ నమాజు చేయటంలలో ఏదోఒకటి ఎంచుకోవలసి వస్తే, సామూహికంగా విత్త్రీ నమాజు చేయటాన్ని ఎన్నుకోవటం ఉత్తమం. ఎందుకంటే అలా (సామూహికంగా) నమాజు చేయటమనేది మొత్తం రాత్రంతా నమాజు చేసినట్లుగా పరిగణించబడుతుంది.

ఉమర్ రదియల్లాహు అన్హు కాలంలో సహాబాలు ఇలాగే చేసేవారు. అబ్దుర్రహ్మాన్ ఇబ్నె అబ్దుల్ ఖారీ ఇలా తెలిపారు, రమదాన్ నెలలో ఒక రాత్రిపూట నేను ఉమర్ బిన్ ఖత్తాబ్ రదియల్లాహు అన్హుతో మస్జిదుకు వెళ్ళాను. మస్జిదులో ప్రజలు చెల్లాచెదురుగా వ్యాపించి ఉన్నారు - కొందరు ఒంటరిగా నమాజు చేస్తున్నారు, మరికొందరు చిన్న చిన్న గుంపులలో సామూహికంగా నమాజు చేస్తున్నారు. అప్పుడు ఆయనిలా అన్నారు, ‘అల్లాహ్ సాక్షిగా, ఒకవేళ నేను అందరినీ ఒకే ఇమాం వెనుక (తరావీహ్ నమాజు కొరకు) జమ చేయగలిగితే ఉత్తమంగా ఉంటుందని భావిస్తున్నాను.’ ” ఆ తర్వాత, అలాగే చేయాలని ఆయన తీర్మానించుకుని,

¹⁵. ముస్లిం హదీదు గ్రంథం (ఎడిటర్)

¹⁶. అహ్మద్ హదీదు గ్రంథం. అల్ఫాహ్ రహిమహుల్లాహ్ దీనిని తన సిల్ సిలాహ్ పే.108లో సహీహ్ (ప్రామాణికమైనది) గా ప్రకటించారు. (ఎడిటర్)

¹⁷. ముస్లిం హదీదు గ్రంథం (ఎడిటర్)

ఉబయ్ ఇబ్నె కఆబ్ వెనుక అందరినీ జమ చేసారు. తర్వాత మరో రాత్రి పూట నేను ఆయనతో పాటు మస్జిదుకు వెళ్ళినపుడు ప్రజలందరూ ఒకే ఇమాం వెనుక (సామూహికంగా తరావీహ్) నమాజు చేస్తుండటం కనబడింది. అది చూసి, ఉమర్ ఇలా అన్నారు, 'ఇది ఎంత మంచి కొత్త పద్ధతి. నిద్రపోయి, రాత్రి చివరి భాగంలో పూర్తి చేయకుండా కోల్పోవటం కంటే, ఇప్పుడు వారేమి చేస్తున్నారో, అది ఉత్తమం.' అలా ప్రజలు రాత్రి ఆరంభ సమయంలోనే ఖియామ్ నమాజు చేస్తుండేవారు."

జైద్ ఇబ్నె వహాబ్ ఇలా అన్నారు: "రమదాన్ లో అబ్దుల్లాహ్ మాకు నమాజులలో ఇమామత్ చేసేవారు మరియు ఆయన రాత్రివేళలో వాటిని పూర్తి చేసేవారు."

13. మూడు రకాతులలో విత్త్రీ నమాజు చేయటాన్ని ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం నిషేధించారు మరియు దీని గురించి ఇలా వివరించారు,

"దీనిని సలాతుల్ మగ్రిబ్ తో పోలిన నమాజుగా చేయవద్దు."¹⁸

కాబట్టి, ఎవరైనా వ్యక్తి మూడు రకాతుల విత్త్రీ నమాజు చేయాలనుకుంటే, దానిని (మగ్రిబ్) నమాజుకు భిన్నంగా ఉండే మార్గాన్ని కనుక్కోవలెను. దీనిని అతను రెండు రకాలుగా చేయవచ్చు: మొదటి రెండు రకాతుల తర్వాత సలాం పూర్తి చేయటం, ఇది ఉత్తమ పద్ధతి లేదా మొదటి రెండు రకాతుల తర్వాత కూర్చోకుండా ఉండటం (రెండో రకాతు తర్వాత అత్తహాయ్యాతు పఠించడానికి కూర్చోకుండా, నిరంతరంగా మూడు రకాతులు పూర్తి చేయటం). ఉత్తమమైన విషయం అల్లాహ్ యే ఎరుగును.

మూడు రకాతుల విత్త్రీ నమాజులో ఏమి పఠించాలి

14. మొదటి రకాతులో 'సబ్బిహ్ ఇస్మీ రబ్బీక అల్ అలా' (సూరహ్ అల్ అలా), రెండో రకాతులో 'ఖుల్ యా అయ్యుహాల్ కాఫిరూన్' (సూరతుల్ కాఫిరూన్) మరియు మూడో రకాతులో 'ఖుల్ హువ అల్లాహు అహాద్' (సూరతుల్ ఇఖ్లాస్) పఠించుట సున్నత్. కొన్నిసార్లు, 'ఖుల్ అఱుదు బిరబ్బిల్ ఫలఖ్' (సూరతుల్ ఫలఖ్) మరియు 'ఖుల్ అఱుదు బి రబ్బిన్నాస్' (సూరతున్నాస్) కూడా పఠించవచ్చు.

ఒక సహీహ్ హదీథులో విత్త్రీ నమాజు యొక్క ఒక రకాతులో ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఒకసారి సూరతున్నిసాల లోని 100 ఆయతులు పఠించారని పేర్కొనబడింది.

¹⁸. దరఖుత్తి, అల్ హాకిమ్. హాఫిద్ అల్ ఇరాఖీ దీనిని సహీహ్ (ప్రామాణికమైనది) గా ప్రకటించారు (ఎడిటర్)

దుఆ అల్ ఖునూత్

15. ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం తన మనవడైన అల్ హసన్ ఇబ్నె అలీ రదియల్లాహు అన్హుమాకు నేర్పిన క్రింది దుఆ పఠిస్తూ, ఒక వ్యక్తి స్వయంగా అల్లాహ్ ముందు విధేయుడై నిలబడవచ్చు:

అల్లాహుమ్మష్హిన్ ఫీమన్ హదయ్ త, వ ఆఫినీ ఫీమన్ ఆఫయ్ త, వతవల్లనీ ఫీమన్ తవల్లయ్ త, వ బారిక్ లీ ఫీమా అఆతయ్ త, వఖినీ షర్ర మా ఖదయ్ త, ఫిఇన్నక తఖ్ దీ వలా యుఖ్ దా అలయ్ క, వ ఇన్నహు లా యదిల్లు మన్ వలయ్ త, వలా యఇజ్జు మన్ ఆదయ్ త, తబారక్ త రబ్బనా వ తఆలయ్ త, లా మన్ జా మింక ఇల్లా ఇల్లైక్¹⁹

“ఓ అల్లాహ్, నీవు మార్గదర్శకత్వం చూపిన వారితో పాటు నాకు కూడా మార్గదర్శకత్వం చూపు, నీవు క్షమించినవారితో పాటు నన్ను కూడా క్షమించు, నీవు సహాయం చేసిన వారితో పాటు నాకు కూడా సహాయం చేయి, నీవు ప్రసాదించిన అనుగ్రహాలలో నుండి నాకు కూడా ప్రసాదించు. నీవు నిర్దేశించిన చెడు నుండి నన్ను కాపాడు, నిశ్చయంగా నీవే ఆదేశించేవాడివి మరియు నీపై ఆదేశించగలవారెవ్వరూ లేరు. నీవు ఎవరికైతే తోడ్పాటును అందిస్తావో, అతను ఏనాడూ అపజయం చవిచూడడు మరియు నీవు ఎవరినైతే శత్రువుగా తీసుకుంటావో, అతను ఏనాడూ గౌరవించబడడు మరియు శక్తిమంతుడు కాలేడు. ఓ నా ప్రభూ! నీవు ఎంత శుభమైనవాడివి మరియు మహోన్నతుడివి. కేవలం నీ ద్వారా తప్ప, నీ నుండి శరణు పొందే మరే అవకాశమే లేదు.”

ఎవరైనా ఒక్కోసారి ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం పై కూడా దీవెనలు పంపవచ్చు. మరియు దానితో పాటు సున్నతులోని ఇంకేదైనా దుఆ చేయటంలో ఎలాంటి తప్పు లేదు.

16. రుకూ తర్వాత ఖునూత్ దుఆలలో లేదా రమదాన్ నెల సగభాగం గడిచిన తర్వాత (అల్లాహ్ మార్గాన్ని అనుసరించడంలో అడ్డుపడుతున్న) అవిశ్వాసులను శపించటం, ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లంపై దరూద్ పంపటం, ముస్లింల కొరకు దుఆ చేయటంలో ఎలాంటి దోషమూ లేదు. ఎందుకంటే ఉమర్ రదియల్లాహు అన్హు కాలంలో ఇమాం ఇలా చేసేవారని ఋజువు చేయబడింది. పై విషయాన్ని తెలుపుతూ, హదీథు చివరిలో అబ్దుర్రహ్మాన్ ఇబ్నె ఉబైద్ అల్ ఖారీ ఇలా అన్నారు,

“..... వారు మధ్యలో కాఫిర్లను శపిస్తూ ఇలా పలికేవారు,

¹⁹. అబూ దాఉద్. దీనిని అల్బానీ రహిమహుల్లాహ్ సహీహ్ (ప్రామాణికమైనది) గా ప్రకటించారు.

అల్లాహుమ్మూ ఖాతిలిల్ కఫరథల్లదీన యసుద్దూన అన్ సబీలిక, వ యుకద్దిబూన రుసులక, వలా యుమినూన బివఆదిక, వ ఖాలిఫ్ బైన కలిమతిహీమ్, వ అల్లి ఫీ ఖులూబిహిమురుఅబ, వ అల్లి అలైహిమ్ రిజ్ జిక వ అదాబక, ఇలాహిల్ హాఖ్ఫి.”²⁰

ఓ అల్లాహ్! నీ మార్గాన్ని అనుసరించకుండా ప్రజలను అడ్డుకోవటానికి ప్రయత్నిస్తున్న, నీ ప్రవక్తలను నిరాకరిస్తున్న మరియు నీ వాగ్దానాన్ని (తీర్పుదినం గురించిన) విశ్వసించని అవిశ్వాసులను నాశనం చేయి. వారు ఐకమత్యంతో ఉండకుండా చేయి, వారి హృదయాలలో భయాందోళనల్ని నింపు మరియు నీ శాపాన్ని మరియు నీ శిక్షను వారిపై పంపు, ఓ సత్యదైవమా!”

ఆ తర్వాత, ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం పై దీనెనలు పంపాలి మరియు వీలయినంత ఎక్కువగా ముస్లింల శ్రేయస్సు కొరకు మరియు విశ్వాసుల మన్నింపు కొరకు దుఆ చేయాలి.

(అల్లాహ్ మార్గాన్ని అడ్డకొంటున్న) అవిశ్వాసులను శపించడం, ప్రవక్తపై దరూద్, విశ్వాసులైన స్త్రీపురుషుల కొరకు దుఆ చేయటం మరియు స్వంతంగా తనకు అవసరమైన వాటి కొరకు అర్థించటం పూర్తి చేసిన తర్వాత, అతను ఇలా వేడుకోవాలి.

అల్లాహుమ్మూ ఇయ్యాక నఅబుదు, వ లక నుసల్లీ వ నస్టుదు, వ ఇలైక నస్అఆ వ నహ్మీదు, వ నర్జూ రహ్మాతిక రబ్బనా, వ నఖాపు అదాబకల్ జిద్ధ, ఇన్న అదాబక లిమన్ ఆదయ్ త ముల్ హాఖ్²¹.

ఓ అల్లాహ్, మేము నిన్నే ఆరాధిస్తాము, మేము నిన్నే వేడుకుంటాము మరియు సజ్జా చేస్తాము, నీకోసమే మేము శ్రమిస్తాము మరియు కష్టపడతాము. మా నమ్మకాన్ని నీ దయాదాక్షిణ్యాలపై ఉంచుతున్నాము, ఓ మా ప్రభూ, మేము నీ ఘోర శిక్షకు భయపడుతున్నాము, ఎందుకంటే నీవు ఎవరినైతే నీ శత్రువుగా ప్రకటిస్తావో, అతనిపై నిశ్చయంగా నీ ఘోరశిక్ష పడుతుంది.

తర్వాత అతను “అల్లాహు అక్బర్” అని పలుకుతూ, సజ్జాలోనికి వెళ్ళాలి.

విశ్రీ నమాజు చివరిలో ఏమి పఠించాలి

17. విశ్రీ నమాజు చివరిలో (సలాం కంటే ముందు లేదా సలాం తర్వాత) ఇలా పఠించటం సున్నతు:

అల్లాహుమ్మూ ఇన్నీ అఱుదు బిరిదాక మిన్ సఖతిక వ బిముఅఆఫాతిక మిన్ ఉఖూబతిక వ అఱుదు బిక మింక లా ఉహ్సీ ధనాలన్ అంత కమా అద్ఖైత అలా నఫ్సిక.²²

²⁰. ఇబ్నె ఖుజైమహ్. అల్ఫానీ రహిమహుల్లాహ్ చే ఇది సహీహ్ (ప్రామాణికమైనది) గా వర్గీకరించబడింది. (ఎడిటర్)

²¹. ఇబ్నె ఖుజైమహ్. షిఖ్ అల్ఫానీ రహిమహుల్లాహ్ దీనిని సహీహ్ (ప్రామాణికమైనది) గా పేర్కొన్నారు. (ఎడిటర్)

ఓ అల్లాహ్, నీ ఆగ్రహం నుండి నేను నీ అనుగ్రహంలో శరణు వేడుకుంటున్నాను మరియు నీ శిక్ష నుండి నీ సంరక్షణలో, నీ నుండి నేను, నీ శరణు వేడుకుంటున్నాను. నిన్ను నీవు ప్రశించుకోగలిగినంత ఉత్తమంగా నేను నిన్ను ప్రశంసించలేను.

18. విత్త్రీ నమాజు చివర సలాము పలికిన తర్వాత, ఇలా ఉచ్చరించాలి,

سبحان الملك القدوس، سبحان الملك القدوس، سبحان الملك القدوس

సుబ్హానల్ మలికిల్ ఖుద్దూస్, సుబ్హానల్ మలికిల్ ఖుద్దూస్, సుబ్హానల్ మలికిల్ ఖుద్దూస్

అనంత విశ్వానికి సార్వభౌముడివి, లోపాలకు అతీతుడివి.

అనంత విశ్వానికి సార్వభౌముడివి, లోపాలకు అతీతుడివి.

అనంత విశ్వానికి సార్వభౌముడివి, లోపాలకు అతీతుడివి.

పైపదాలను సాగదీస్తూ, మూడోసారి ఉచ్చరిస్తున్నప్పుడు, హెచ్చుస్వరంలో ఉచ్చరించాలి.²³

విత్త్రీ నమాజు తర్వాత రెండు రకాతుల నమాజు

19. విత్త్రీ నమాజు తర్వాత ఒకవేళ ఎవరైనా చేయదలిస్తే, రెండు రకాతుల నమాజు చేయవచ్చు.

ఎందుకంటే ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఇలా చేసినట్లు ఋజువు ఉంది. అంతేగాక, ఆయనిలా పలికారు కూడాను -

“ఈ ప్రయాణం అలసటతో మరియు కష్టంతో కూడుకున్నది. కాబట్టి, ఎవరైనా విత్త్రీ నమాజు చేసిన తర్వాత, రెండు రకాతుల నమాజు కూడా చేయాలి. ఒకవేళ అతను (పడుకున్న తర్వాత, నమాజు కొరకు నిద్ర నుండి) లేచినట్లయితే, పర్వాలేదు. ఒకవేళ అలా లేవలేకపోతే, ఈ రెండు రకాతులు అతని ఖాతాలో లెక్కించబడతాయి”.

20. ఈ రెండు రకాతులలో ‘ఇదా జుల్ జిలతుల్ అర్ద్’ (సూరతుల్ జిల్ జిలాహ్) మరియు ‘ఖుల్

యా అయ్యుహాల్ కాఫిరూన్’ (సూరతుల్ కాఫిరూన్) పఠించడం సున్నతు - షిఖ్ అల్బానీ రహిమహుల్లాహ్ సంకలనం చేసిన ‘ఖియాము రమదాన్’ గ్రంథం నుండి.

²². అబూ దాఊద్. షిఖ్ అల్బానీ రహిమహుల్లాహ్ దీనిని సహీహ్ (ప్రామాణికమైనది) గా వర్గీకరించారు. (ఎడిటర్)

²³. అన్నిసాయి. షిఖ్ అల్బానీ రహిమహుల్లాహ్ దీనిని సహీహ్ (ప్రామాణికమైనది) గా వర్గీకరించారు. (ఎడిటర్)

తరావీహ్ గురించిన కొన్ని ఉత్తరువులు (ఫతావలు)

(షేఖ్ సాలిహ్ అల్ మునజ్జిద్ మరియు షేఖ్ అబ్దుల్ అజీజ్ బిన్ బాజ్ (రహిమహుల్లాహ్) నుండి
సేకరించబడినాయి)

తరావీహ్ నమాజులో రకాతుల సంఖ్య

ప్రశ్న: తరావీహ్ నమాజులో ఎన్ని రకాతుల నమాజు చేయాలి? ఏదైనా నిర్ణీత సంఖ్య ఉందా? ఎన్ని రకాతులు చేయటం ఉత్తమం?

జవాబు: అనంత కరుణామయుడు, అపార కృపాశీలుడైన అల్లాహ్ పేరుతో. సకల ప్రశంసలు అల్లాహ్ కే మరియు అల్లాహ్ యొక్క ప్రవక్త పై, ఆయన కుటుంబీకులపై, ఆయన సహచరులపై మరియు ఎవరైతే ఆయన మార్గాన్ని అనుసరిస్తారో వారందరిపై శాంతి మరియు దీవెనలు కురుయుగాక.

సలాతుల్ లైల్ (రాత్రి నమాజు) సంఖ్య విషయంలో చాలా వెసులుబాటు ఉందని మరియు వాటి సంఖ్య నిర్బంధించబడలేదని ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం సూచించినట్లు ప్రామాణికంగా పేర్కొనబడింది. అయితే, స్త్రీ పురుష విశ్వాసులలో ఎవరైనా, దానిని రెండు రెండు రకాతులుగా, ప్రతి రెండింటి (రకాతుల) తర్వాత తస్లేమ్ (అస్సలాము అలైకుమ్ వ రహ్మాతుల్లాహ్) పలుకుతూ చేయటం సున్నతు.

క్రింది హదీథులలో ఒకటి అల్ బుఖారీ మరియు ముస్లిం హదీథు గ్రంథాలలో నమోదు చేయబడింది. ఇబ్నె ఉమర్ రదియల్లాహు అన్తూమా ఉల్లేఖించిన ఈ హదీథులో ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఇలా పలికారు,

“సలాతుల్ లైల్ రెండు రెండు రకాతులుగా ఉంటుంది; మీలో ఎవరైతే ఫజ్ జే సమయం అయిపోయిందేమోనని భయపడితే, అతను ఒక రకాతు (నమాజు) తో ముగించాలి, ఎందుకంటే అది అతను చేసిన మొత్తం రకాతులన్నింటికీ విత్త గా మారుతుంది.”

“సలాతుల్ లైల్ రెండు రెండు రకాతులుగా ఉంటుంది” అనే ఆయన ప్రవచనం ఒక ప్రకటనాత్మక ప్రవచనం. కానీ, దాని అంతర్భావంలో (ఉసూల్ అల్ ఫిఖ్ లో) ధర్మాదేశం ఉంది, అది “రాత్రి నమాజులు రెండు రెండు రకాతులలో చేయండి” అనే ఆదేశంతో సమానం.

ఇక్కడ రెండు రెండు రకాతులలో నమాజు చేయటమంటే, ప్రతి రెండు రకాతుల తర్వాత తస్లేమ్ పలకాలి. ఆ తర్వాత చివరిగా విత్త అనబడే ఒక రకాతు నమాజు చేసి, రాత్రి నమాజులు ముగించాలి. ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం నమాజు చేసిన పద్ధతి ఇదే. ఆయెషా, ఇబ్నె అబ్బాస్ మరియు ఇతర సహాబాలు (రదియల్లాహు అన్తూమ్) వివరించినట్లుగా, ఆయన రాత్రి వేళల్లో రెండు రెండు రకాతులలో నమాజులు చేసి, చివరిగా ఒక రకాతు విత్త నమాజు చేసేవారు. ఆయెషా రదియల్లాహు అన్తూ ఇలా ఉల్లేఖించారు,

“ప్రతి రెండు రకాతుల తర్వాత తస్లేమ్ పలుకుతూ, ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం పది రకాతుల నమాజు చేసేవారు. ఆ తర్వాత ఆయన ఒక రకాతు విత్త్రీ నమాజు చేసేవారు.”

ఇంకా ఆవిడ ఇలా పలికారు,

“రమదాన్ నెలైనా లేదా వేరే సమయంలోనైనా, అల్లాహ్ యొక్క ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం (ఖియామ్ లో) 11 రకాతుల కంటే ఎక్కువగా ఏనాడూ చేయలేదు. ఆయన నాలుగు రకాతుల నమాజు చేసేవారు మరియు అవి ఎంత చక్కగా లేదా ఎంత దీర్ఘంగా ఉండేవని నన్ను అడుగవద్దు. ఆ తర్వాత ఆయన మరో నాలుగు రకాతుల నమాజు చేసేవారు మరియు అవి ఎంత చక్కగా లేదా ఎంత దీర్ఘంగా ఉండేవని నన్ను అడుగవద్దు. ఆ తర్వాత ఆయన మూడు రకాతుల నమాజు చేసేవారు.... ” అల్ బుఖారీ మరియు ముస్లిం.

ఈ నాలుగు రకాతులు ఒకే తస్లేమ్ తో పూర్తి చేయాలని కొందరు ముస్లింలు తప్పగా అర్థం చేసుకున్నారు, కానీ అది సరైన అభిప్రాయం కాదు. దీని అర్థం ఏమిటంటే, పూర్వ హదీదులలో తెలిపినట్లుగా మరియు ఈ హదీదులో తెలిపినట్లుగా ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ప్రతి రెండు రకాతుల తర్వాత తస్లేమ్ పలికి, వాటిని ముగించేవారు - “రాత్రి నమాజు రెండు రెండు రకాతులలో ఉంటుంది”. మరో సాక్ష్యం ఏమిటంటే, అల్ బుఖారీలో నమోదు చేయబడిన ఇబ్నె అబ్బాస్ రదియల్లాహు అన్హుమా ఉల్లేఖిన ఆధారంగా, ప్రతి రెండు రకాతుల తర్వాత ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం తస్లేమ్ పలికేవారు. ఆ తర్వాత ఒక రకాతు విత్త్రీ తో నమాజును ముగించేవారు.

ఒక్కోసారి ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం పదమూడు రకాతులు చేసేవారని ఆయెషా మరియు ఇతర సహాబాలు (రదియల్లాహు అన్హుమ్) ఉల్లేఖించారు.

దీనిని బట్టి మనకు తెలిసేదేమిటంటే, ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం నుండి ప్రామాణికంగా నమోదు చేయబడిన హదీదు ఆధారంగా తరావీహ్ నమాజులో పదకొండు లేదా పదమూడు రకాతుల నమాజు చేయవచ్చు. అయితే, ఈ రెండింటిలో పదకొండు రకాతులు చేయటం ఉత్తమం. కానీ, ఒకవేళ ఎవరైనా విత్త్రీ నమాజుతో కలిపి పదమూడు రకాతులు చేయాలనుకుంటే, సున్నతులో పేర్కొనబడి ఉండటం వలన, అలా చేయటం కూడా మంచిదే. పదకొండు రకాతులు చేయటం ప్రజలకు మరింత సౌలభ్యంగా ఉంటుంది. ఇమాం కొరకు కూడా అతని ఏకాగ్రత, పరనం, దాని చక్కదనం, వచనాలపై అతని లోతైన ఆలోచన కొరకు, ఇంకా రుకూ మరియు సజ్దా కొరకు ఈ పదకొండు సంఖ్య చాలా అనుకూలంగా ఉంటుంది. నమాజులను త్వరత్వరగా చేయించవలసిన క్లిష్టపరిస్థితి అతను ఎదుర్కొనడు.

రమదాన్ నెలలో అనేక రాత్రులలో ఉమర్ రదియల్లాహు అల్లాహు అన్హు మరియు ఇతర సహాబాలు చేసినట్లుగా, ఒకవేళ ఎవరైనా విత్త్రీ తో కలిపి 23 రకాతుల నమాజు చేయాలనుకుంటే, అందులో ఎలాంటి తప్పు లేదు. ఎందుకంటే ఈ రకాతుల సంఖ్య విషయంలో చాలా వెసులుబాటు ఉంది. ఆయెషా రదియల్లాహు అన్హా ఉల్లేఖినలో ఉమర్ రదియల్లాహు అన్హు మరియు ఇతర సహాబాలు

విశ్రీ నమాజుతో కలిపి పదకొండు రకాతులే చేసినట్లు నమోదు చేయబడగా, ఇతరుల ఉల్లేఖనలలో 23 రకాతులు చేసినట్లు నమోదు చేయబడింది. తను నియమించిన సహాబీని ఆయన పదకొండు రకాతులు చేయించమని ఆజ్ఞాపించినట్లుగానే గాకుండా అతనిని ఇరవై మూడు రకాతులు చేయించమని ఆజ్ఞాపించినట్లుగా కూడా నమోదు చేయబడింది. “రాత్రి నమాజు రెండు రెండు రకాతులలో ఉంటుంది” అనే ఆయన పలుకులు తెలుపుతున్నట్లుగా, ఈ విషయంలో చాలా వెసులుబాటు ఉందనే వాస్తవం ధృవీకరించబడుతున్నది.

అయితే, మేము ఇతకు ముందు పేర్కొన్నట్లుగా, ఎవరైనా పదకొండు రకాతులు గానీ లేదా పదమూడు రకాతులు గానీ చేయటం ఉత్తమం. ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం స్వయంగా ఇలాగే చేసారు. మరియు ఆయెషా రదియల్లాహు అన్హా ఉల్లేఖన ఆధారంగా పదకొండు రకాతులు చేయటం అత్యుత్తమం. ఈ హదీదులోని పలుకుల అర్థం ఏమిటంటే సాధారణంగా ఆయన రకాతుల సంఖ్యను పెంచేవారు కాదు. అయితే, అప్పుడప్పుడు ఆయన పదమూడు రకాతులు చేసినట్లు ఆయెషా రదియల్లాహు అన్హా మరియు ఇతర సహాబాలు పేర్కొన్నారు. దీని ద్వారా తెలిసేదేమిటంటే, ఆయన కొన్నిసార్లు నమాజును పొడిగించి పదకొండు కంటే ఎక్కువ రకాతులు కూడా చేసేవారు.

ధార్మిక విషయాలలో మరియు ప్రవక్త సున్నతు గురించిన విషయాలలో సహాబీయాతులందరిలో ఆయెషా రదియల్లాహు అన్హా చాలా ఎక్కువ అవగాహన కలిగి ఉండేవారు. తన వద్ద ఉన్నప్పుడు ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం చేసే ఆచరణల గురించి ఆవిడ క్షుణ్ణంగా పరిశోధించేవారు మరియు ఆయనను అడిగి సందేహాలు తీర్చుకునేవారు. తర్వాత ఇతర సహాబాలకు కూడా తెలిపేవారు. అంతేగాక, ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం యొక్క ఇతర భార్యలను మరియు ఇతర సహాబాలను కూడా సున్నతుల గురించి అడిగేవారు. జ్ఞానం సంపాదించటం పై ఆవిడకుండిన భక్తిశ్రద్ధలు మరియు అమోఘమైన జ్ఞాపకశక్తి కారణంగా ఆవిడ చాలా ఎక్కువగా ఇస్లామీయ ధర్మజ్ఞానాన్ని మరియు అధిక సంఖ్యలో అల్లాహ్ ప్రవక్త యొక్క హదీదులను భద్రపరచగలిగారు.

కాబట్టి, ఒకవేళ ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం కొన్ని రాత్రులలో పదకొండు రకాతులు, మరికొన్ని రాత్రులలో పదమూడు రకాతులు చేస్తూ తన నమాజుల సంఖ్యను మార్చటంలో ఎలాంటి లోపమూ లేదు. ఎందుకంటే అదంతా సున్నతు క్రిందికే వస్తుంది. అయితే, రాత్రి ఖియామ్ నమాజులలో నిరంతరంగా నాలుగు రకాతులు ఒకేసారి చేయటమనేది అనుమతించబడలేదు. రెండు రెండు రకాతులలో చేయటం తప్పనిసరి. ఎందుకంటే ఆయనిలా పలికినారు, “రాత్రి నమాజు రెండు రెండు రకాతులలో ఉంటుంది” ఇది (ఉసూల్ అల్ ఫిఖ్ లోని) ప్రకటనాత్మకమైన ప్రవచనం మరియు ధర్మాదేశ ప్రభావం కలిగి ఉంది.

అలాగే, ఒకవేళ ఎవరైనా విశ్రీ నమాజును చివరిలో ఒక్కసారే కూర్చుంటూ, మూడు లేదా ఐదు రకాతులు నిరంతరంగా చేయాలనుకుంటే, అందులో ఎలాంటి దోషమూ లేదు. ఎందుకంటే ప్రవక్త

సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం అలా కూడా నమాజు చేసినారు. అయితే, రాత్రి ఖియామ్ నమాజును ఎవరైనా నాలుగు, ఆరు లేదా ఎనిమిది రకాతులు నిరంతరంగా చేయకూడదు. ఎందుకంటే ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఇలా చేసినట్లుగా నమోదు చేయబడలేదు. అంతేగాక, ఇలా చేయటం “రాత్రి నమాజు రెండు రెండు రకాతులలో ఉంటుంది” అనే ఆయన ఆదేశానికి విరుద్ధంగా ఉంటుంది. మరియు ఒకవేళ ఎవరైనా ఏడు లేదా తొమ్మిది రకాతులు నిరంతరంగా చేయాలనుకుంటే అందులో కూడా ఎలాంటి దోషమూ లేదు. కానీ, ఆరు లేదా ఎనిమిది రకాతుల తర్వాత, అతను మొదటి తషహుద్ కొరకు కూర్చోని, తర్వాత నిలబడి మిగిలిన నమాజు పూర్తి చేయాలి.

ఇదంతా ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం సున్నతులలో పేర్కొనబడింది మరియు రాత్రి వేళల్లో చేసే ఖియామ్ నమాజుల విషయంలో చాలా వెసులుబాటు ఇవ్వబడింది. కానీ, ఉత్తమమైనది ఏమిటంటే, ఇంతకు ముందు పేర్కొన్న ఇబ్నె ఉమర్ హదీథులో పేర్కొన్నట్లుగా, ప్రతి రెండు రకాతుల తర్వాత తస్లేమ్ పలికి, (ఖియామ్ నమాజు పూర్తయిన) తర్వాత ఒక రకాతు విత్త్రీ నమాజు చేయాలి. ఇదియే ఉత్తమమైనది మరియు ప్రజల కొరకు సులభమైనది కూడా. కొందరికి తాము పూర్తి చేయవలసిన ఇతర పనులు ఉండటం వలన రెండు, నాలుగు లేదా ఆరు రకాతుల తర్వాత నమాజు వదిలి వెళ్ళి పోవలసిన ఆవశ్యకత కలగవచ్చు. కాబట్టి, అన్నింటి కంటే ఉత్తమమైనది మరియు సముచితమైనది ఏమిటంటే, ఇమాం రెండు రెండు రకాతులలో నమాజు పూర్తి చేయాలే గాని, నిరంతరంగా ఐదు లేక ఏడు రకాతులు చేయటం మంచిది కాదు. అయితే, ఒకవేళ అతను సున్నతు గురించి స్పష్టం చేయడానికి అలా చేస్తే, అందులో ఎలాంటి తప్పు లేదు.

షఫ మరియు విత్త్రీ నమాజుల విషయంలో, వాటిని మగ్రిబ్ నమాజుల రకాతుల విధంగా చేయటం సముచితం కాదు (రెండు రకాతుల తర్వాత కూర్చోవటం మరియు తస్లేమ్ పలక కుండా మూడో రకాతు కొరకు లేచి నిలబడటం) మరియు అది కనీసం తక్కువ స్థాయి మక్రూహ్ అయినా అవుతుంది. అది ఎందుకంటే దానిని మగ్రిబ్ నమాజు వలే చేయవద్దని ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం నిషేధించారు. నిరంతరంగా మూడు రకాతులు, ఒక తస్లేమ్ తో మరియు ఒక తషహుద్ తో పూర్తి చేయాలి. తౌఫీఖ్ అల్లాహ్ నుండే.²⁴

ఇమాంతో పాటు విత్త్రీ నమాజు పూర్తి చేయటం

ప్రశ్న: అన్నింటి కంటే సరైన అభిప్రాయం ఏమిటంటే తరావీహ్ రకాతుల సంఖ్య పదకొండు మాత్రమే. కానీ, నేను నమాజు చేసే మస్జిదులో ఇరవై ఒక్కటి రకాతులు చేస్తారు. నేను పదవ రకాతు తర్వాత మస్జిదు వదిలి వేయాలా లేదా వారితో పాటు ఇరవై ఒక్కటి పూర్తి చేయాలా?

²⁴. ‘తరావీహ్ గురించి’ షేఖ్ అబ్దుల్ అజీజ్ బిన్ బాజ్, దారుల్తౌహీద్ పబ్లికేషన్స్.

జవాబు: ఇమాం నమాజు పూర్తి చేసే వరకు అతనితో పాటు ఉండటం మంచిది, అతను పదకొండు రకాతుల కంటే ఎక్కువ చేయించినా సరే. ఎందుకంటే అదనపు రకాతులు చేయటమనేది అనుమతించబడింది. దీని గురించి ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఇలా పలికారు, “ఎవరైతే చివరి వరకు ఇమాంతో పాటు ఖియామ్ నమాజు చేస్తారో, అతను మొత్తం రాత్రంతా నమాజు చేసినట్లుగా అల్లాహ్ నమోదు చేస్తాడు.”²⁵

ఇంకా ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఇలా పలికారు,

“రాత్రి నమాజు రెండు రెండు రకాతులగా ఉంటుంది. మరియు ఎప్పుడైతే ఫక్ష్ర్ సమయం సమీపిస్తుందో, విత్త్ర్ కొరకు ఒక రకాతు చేయవలెను.”²⁶

తొందరపాటు లేకుండా, సరైన పద్ధతిలో ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం సున్నతును అనుసరించటమే ఉత్తమమైనది మరియు అది ఎక్కువ పుణ్యాలను సంపాదించి పెడుతుందనే విషయంలో ఎవరికీ, ఎలాంటి సందేహమూ లేదు. కానీ, ఒకవేళ ఇమాంను వదిలి పెట్టి బయటికి పోవాలా లేక ఆయన దదివించే అదనపు నమాజులను అనుసరించాలా అనే రెండింటిలో ఏదో ఒకటి ఎన్నుకోవలసి వస్తే, ఇమాం వెనుక నమాజు కొనసాగించటం మేలు. ఎందుకంటే, పైన పేర్కొనబడిన హదీథు దీనిని ధృవీకరిస్తున్నది. అదే సమయంలో సున్నతు పద్ధతిని అనుసరించమని మీరు ఇమాంకు సలహా ఇవ్వాలి.²⁷

తరావీహ్ నమాజులో మొత్తం ఖుర్ఆన్ పఠించడం

ప్రశ్న: ఇమాం తరావీహ్ నమాజులో మొత్తం ఖుర్ఆన్ పఠించడం ఉత్తమమా?

జవాబు: ఈ విషయంలో చాలా వెసులుబాటు ఉంది. సామూహిక ప్రజలకు మొత్తం ఖుర్ఆన్ ను కనీసం ఒకసారైనా పూర్తిగా వినే అవకాశం కలగజేస్తూ, అలా పఠించడం ముస్తహబ్ (ప్రోత్సహించబడింది, మంచిది) అని కొందరు పండితులు పేర్కొనటం తప్ప, తరావీహ్ నమాజులలో మొత్తం ఖుర్ఆన్ పఠించడం ఉత్తమం అనదగిన సాక్ష్యాధారాలేవీ నాకు తెలియదు. అయితే దీనిని స్పష్టమైన సాక్ష్యంగా తీసుకోలేము. అన్నింటికంటే ముఖ్యమైనది ఏమిటంటే, నమాజు ఇమాంకు సులభంగా ఉండాలి, అందులో అతను ఏకాగ్రతతో పఠించ గలగాలి. తద్వారా అతని నుండి ప్రజలు లాభం పొందగలరు. దీని కొరకు అతను మొత్తం ఖుర్ఆన్ పూర్తి చేయక, సగం వరకు పూర్తి చేసినా పర్వాలేదు. ఇక్కడ అతను దానిని పూర్తి చేయటం కంటే ప్రజలు అతని నమాజు నుండి, నిశ్చలత (ఖూషూ) నుండి మరియు అతని ఖుర్ఆన్ పఠనం నుండి ప్రయోజనం పొందడం మరియు

²⁵. అన్నిసాయి మరియు ఇతర హదీథు గ్రంథాలలో నమోదు చేయబడింది. సునన్ అన్నిసాయి, బాబ్ ఖియామ్ షహర్ రమదాన్.

²⁶. ఏడు గ్రంథాలలో నమోదు చేయబడింది. ఇక్కడ పేర్కొనబడిన హదీథు అన్నిసాఇ నుండి తీసుకోబడింది.

²⁷. షేఖ్ ముహమ్మద్ సాలిహ్ అల్ మునజ్జిద్ రచించిన ‘రమదాన్ నెలలో రాత్రి నమాజు’.

ప్రశాంతత పొందడం ముఖ్యం. అయితే, ఒకవేళ అతను మొత్తం ఖుర్ఆన్ ను పూర్తి చేయగలిగితే, అల్ఫండులిల్లాహ్ - సకల ప్రశంసలు అల్లాహ్ కే. ఒకవేళ అతను ప్రజల కొరకు మరియు నమాజులో వారి ప్రశాంతత కొరకు అతను మొత్తం ఖుర్ఆన్ పూర్తి చేయలేకపోతే, అతను పరించినంతే సరిపోతుంది. ఎలాంటి ప్రయోజనం పొందకుండా, కేవలం పూర్తిగా ఖుర్ఆన్ పఠించడం కంటే, ప్రజలు ప్రయోజనం పొందే విధంగా కొద్దిగా పఠించటం మంచిది. అయితే, ఒకవేళ అతను ప్రజలకు ఇబ్బంది కలిగించకుండా మొత్తం ఖుర్ఆన్ ను పఠించగలిగితే, అలా చేయటం చాలా మంచిది మరియు మేలైనది కూడాను. ²⁸

తన చేతిలో ఇమాం ముస్లిఫ్ పట్టుకోవడం

ప్రశ్న: నమాజు చదివించేటప్పుడు, ఇమాం తన చేతిలో ముస్లిఫ్ (ముద్రించబడిన ఖుర్ఆన్) పట్టుకునేందుకు అనుమతి ఉన్నదా?

జవాబు: సరైన అభిప్రాయం ప్రకారం అలా చేయటంలో ఎలాంటి తప్పు లేదు. దీని గురించి పండితుల మధ్య భేదాభిప్రాయాలు ఉన్నప్పటికీ, సరైన అభిప్రాయం ఏమిటంటే, అతను మొత్తం ఖుర్ఆన్ ను పూర్తిగా కంఠస్థం చేయక పోయినా లేదా అతని జ్ఞాపకశక్తి బలహీనంగా ఉన్నా, ముస్లిఫ్ నుండి అతను చదివటంలో ఎలాంటి తప్పు లేదు. ఈ పరిస్థితిలో చూసి చదవటం స్వయంగా అతనికి మరియు జమాతుకు ఎక్కువగా ప్రయోజనకరమవుతుంది, కాబట్టి ఇలా చేయటంలో ఎలాంటి దోషమూ లేదు. తన దాసుడైన ధక్వాన్ రాత్రి నమాజులలో ముస్లిఫ్ లో చూసి చదువుతూ తమకు ఇమామత్ చేసేవాడని ఆయేషా రదియల్లాహు అన్హా ఉల్లేఖించినట్లుగా ఒక ముఅల్లఖ్ హదీథులో ఇమాం అల్ బుఖారీ పేర్కొన్నారు. దీని గురించి సాధారణ నియమం ఏమిటంటే ఇలా చేయటం అనుమతించబడింది మరియు ఆయేషా రదియల్లాహు అన్హు యొక్క పై హదీథు దీనిని సమర్థిస్తున్నది. అయితే, ఒకవేళ తను కంఠస్థం చేసిన దానిలో నుండి పఠించడం ఇమాంకు సులభమైతే, అది చాలా ప్రయోజనకరం. అలా చేయటం వలన ఇమాం చాలా ఎక్కువ ఏకాగ్రతతో నమాజు చేయించగలడు మరియు పరధ్యానం వలన అతని మనస్సు అటూ ఇటూ పోయే అవకాశాలు తగ్గిపోతాయి. ఎందుకంటే ముస్లిఫ్ లో చూసి చదివేటప్పుడు, అతను ముస్లిఫ్ ను చేతిలో పట్టుకోవాలి, క్రింద పెట్టాలి, పేజీలను వెదకాలి, అవసరమైనప్పుడు పేజీలు త్రిప్పాలి మొదలైన పనులు అతని ఏకాగ్రతను తగ్గించవచ్చు. కాబట్టి, ఒకవేళ ఎవరైనా అలా చూడకుండా పఠించగలిగితే, అది చాలా మంచిది. ²⁹

²⁸. షేఖ్ ఇబ్నె బాజ్ రచించిన దారుత్తాహీద్ ఫిఖ్హిల్ షరీఫ్ ప్రచురణ - “తరావీహ్ గురించి”
²⁹. షేఖ్ ఇబ్నె బాజ్ రచించిన దారుత్తాహీద్ ఫిఖ్హిల్ షరీఫ్ ప్రచురణ - “తరావీహ్ గురించి”

ఇమాం వెనుక నమాజు చేసేవారు తమ చేతిలో ముస్టఫ్ పట్టుకోవడం

ప్రశ్న: సామూహికంగా తరావీహ్ నమాజు చేస్తున్నవారిలో నుండి ఒకరు లేక అనేకులు తమ చేతిలో ముస్టఫ్ పట్టుకోవడం అనుమతించబడిందా?

జవాబు: దీనిని సమర్థించే ఎలాంటి సాక్ష్యాధారాలూ నాకు తెలియదు. ఎవరైనా తన నమాజులో ప్రశాంతత మరియు ఏకాగ్రత కలిగి ఉండటానికి ప్రయత్నించడమనేది స్పష్టమైన విషయం. నమాజులో నిలబడినప్పుడు, తన కుడి చేతిని, చేతి మణికట్టును మరియు ముంజేతిని ఎడమ చేతిపై ఉంచి, వాటిని తమ గుండెలపై ఉంచడం సున్నతు. ఇలా చేయడమే ఉత్తమమైనది మరియు సరైనది. చేతిలో ముస్టఫ్ పట్టుకోవడమనేది ఈ సున్నతులను ఆచరించకుండా చేస్తుంది, ఇమాం పరనంపై అతని దృష్టిని కేంద్రీకరించనీయదు, పేజీలు త్రిప్పడంపై అతని మనస్సును మరియు కళ్ళను బిజీ చేస్తుంది. కాబట్టి ఇలా చేయకుండా ఉండటమనేది సున్నతు అని నేను నమ్ముతున్నాను. ప్రజలు ముస్టఫ్ ను చూసే బదులు, ఇమాం పరిస్థున్న ఖుర్ఆన్ ఆయతులను జాగ్రత్తగా వినాలి మరియు వాటిపై తమ దృష్టిని కేంద్రీకరించాలి. ఖుర్ఆన్ పఠించడంలో ఇమాం చేసిన తప్పను ఒకవేళ జమాతులో నుండి ఎవరైనా గుర్తిస్తే, అతను దానిని సరిదిద్దాలి లేదా ఇతరులలో నుండి ఎవరో ఒకరు అతనిని సరిదిద్దాలి. అయితే, ఒకవేళ ఖుర్ఆన్ పఠనంలో ఇమాం చేసిన తప్పను నమాజులో ఎవ్వరూ సరిదిద్దలేకపోయినా, అది నమాజు స్వీకరణపై ఎలాంటి ప్రభావం చూపదు. సూరహ్ అల్ ఫాతిహ్ పఠనంలో జరిగే తప్ప మాత్రమే నమాజుకు హాని కలిగిస్తుంది, ఎందుకంటే సూరహ్ అల్ ఫాతిహ్ పఠనం నమాజు యొక్క రుకున్ (మూలస్థంభము) ల లోనిది. అయితే ఒకవేళ ఎవరో ఒకరు ముస్టఫ్ చేతిలో పట్టుకుని, అవసరమైనప్పుడు ఇమాంను సరిదిద్దితే, అందులో ఎలాంటి దోషమూ ఉండక పోవచ్చు. కానీ, ప్రతి ఒక్కరూ ముస్టఫ్ చేతిలో పట్టుకుని ఇమాం వెనుక తరావీహ్ నమాజు చేయటమనేది సున్నతుకు విరుద్ధమైనది.³⁰

ఖుర్ఆన్ పఠనం పూర్తయిన తర్వాత దుఆ చేయటం

ప్రశ్న: ఖుర్ఆన్ పఠనం పూర్తయిన తర్వాత దుఆ చేయడం గురించి ఏమని ఆదేశించబడింది?

జవాబు: ముందు తరం ముస్లింలు, రమదాన్ నెలలో ఖుర్ఆన్ పఠనం పూర్తయిన తర్వాత దుఆ చేయకుండా ఉండేవారు కాదు. ఈ విషయంలో ఎలాంటి భేదాభిప్రాయాలు మాకు తెలియవు. ఉత్తమం ఏదంటే, మరీ ఎక్కువ సేపు పొడిగించకుండా, ఇమాం దుఆ చేయాలి. ఆయెషా రదియల్లాహు అన్హా క్రింద ఉల్లేఖించిన అర్థాన్ని కలిగి ఉండి, ఆ దుఆలు ప్రయోజనకరమైనవిగా ఉండాలి.

“అంతర్ గ్రాహకత కలిగి ఉన్న అంటే అందరినీ కలిపే దుఆలు మరియు వేర్పాటు ధోరణులను నిరోధించే దుఆలు ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లంకు చాలా ఇష్టంగా ఉండేవి.”

³⁰. షేఖ్ ఇబ్నె బాజ్ రచించిన దారుత్తాహీద్ పబ్లికేషన్స్ ప్రచురణ - “తరావీహ్ గురించి”

కాబట్టి, ఇమాం మరీ ఎక్కువ సేపు పొడిగించకుండా, కలయికల అర్థాలిచ్చే దుఆలు చేయటం ఉత్తమం. ఉదాహరణకు, హసన్ హదీదులో తెలుపబడినట్లుగా “ఓ అల్లాహ్, నీవు మార్గదర్శకత్వం చేసిన వారి నుండి నాకు మార్గదర్శకత్వం చేయి” అనే ఖునూత్ లో చేసే దుఆను ఇమాం చేయాలి. దీనితో పాటు మరీ ఎక్కువ సేపు పొడిగించకుండా, అతను ఉమర్ రదియల్లాహు అన్హు జత చేసినట్లు, ఇతర మంచి దుఆలు మరియు సులభమైన దుఆలు కూడా చేయాలి. ఎక్కువ సేపు దుఆలలో నిలబెట్టడం వలన నమాజు ప్రజలకు భారంగా మారవచ్చు మరియు అసౌకర్యం కలిగించవచ్చు. ఖుర్ఆన్ పఠనం తర్వాత ఉండవలసిన దుఆలు ఇలా ఉండాలి - తనకు ఏదైతే సులభంగా ఉంటుందో, ఆ దుఆలనే అతను చేయాలి మరియు ఆ దుఆలలోని అర్థం కలయికతో కూడినదై ఉండాలి. అది విత్ర్ నమాజులోనైనా లేదా రాత్రి ఖియామ్ నమాజులోనైనా అల్లాహ్ ను ప్రశంసిస్తూ, ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం పై దరూద్ పంపుతూ దుఆ మొదలు పెట్టి, ఏదైతే తనకు సులభంగా ఉంటుందో, ఆ దుఆలు చేస్తూ పూర్తి చేయాలి. దుఆలను మరీ ఎక్కువ సేపు పొడిగించకూడదు. అలా చేయటం వలన ప్రజలకు కష్టం మరియు అసౌకర్యం కలుగుతుంది.

ముందుతరాల వారి నుండి మనకు తెలిసినది ఇదే. దీనినే తర్వాత తరాల వారు అనుసరించారు. మన పండితులు మరియు గురువులు సున్నతును అనుసరించాలనే దృఢమైన సంకల్పంతో తర్వాత తరం వారు ముందు తరం వారిని ఇలానే అనుసరించారు. సున్నతుల గురించి తగిన జాగ్రతలు తీసుకునే తౌహీద్ వైపు పిలుస్తున్న పండితులలో ఇది ఒక ముఖ్యమైన విషయం. ఇలా చేయటంలో అంటే ఖుర్ఆన్ పఠనం తర్వాత దుఆ చేయడాన్ని అనుసరించడంలో అల్లాహ్ తలిస్తే ఎలాంటి హాసీ ఉండదు మరియు ఎలాంటి అపవాదం ఉండదు. ఇంకా ఇలా చేయడమనేది ఒక ప్రశంసించదగిన విషయం. ఎందుకంటే, ఖుర్ఆన్ పఠనం తర్వాత చేసే దుఆలను అల్లాహ్ ప్రసాదించాలని కోరుకుంటున్నాము. అనస్ రదియల్లాహు అన్హు మొత్తం ఖుర్ఆన్ ను పఠించిన తర్వాత, తన కుటుంబ సభ్యులను జమచేసి, నమాజు బయట, దుఆ చేసేవారు. ఇలా దుఆ చేయటం, అది నమాజులోనైనా లేదా నమాజు బయటనైనా, మంచి పనే. ఎందుకంటే, రెండు సమయాలలోనూ అంటే నమాజులోనూ మరియు నమాజు బయటా దుఆ చేయటం గురించి ఆజ్ఞాపించబడింది. కాబట్టి, దీనికి ఎలాంటి అభ్యంతరం ఉండకూడదు.

అల్లాహ్ యొక్క శిక్ష లేదా అనుగ్రహాన్ని వివరించే ఆయతు పఠించినప్పుడు, ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం చేసినట్లుగా, మనం కూడా దుఆ చేయాలనేది దాదాపు అందరికీ తెలిసిన విషయమే. ఇది ఖుర్ఆన్ పఠనం పూర్తయిన తర్వాత దుఆ చేయడం గురించి మనకు అందుబాటులో ఉన్న ఆదేశం వంటిదే. అయితే, ఆ దుఆలు నమాజులో చేయాలా లేక నమాజు పూర్తయిన తర్వాత చేయాలా అనే విషయంపై దీనిలో భేదాభిప్రాయాలు ఉన్నాయి. నమాజు పూర్తయిన తర్వాత దుఆ చేయవచ్చనే అభిప్రాయంతో ఏకీభవించని వారెవరూ నాకు తెలియదు. కానీ, నమాజులోనే దుఆ చేయవచ్చనే అభిప్రాయంలోనే భేదాభిప్రాయాలు ఉన్నాయి. మన ముందుతరం సజ్జనులలో

‘నమాజులో దుఆ చేయవచ్చునే’ అభిప్రాయానికి మరియు నమాజు తర్వాత దుఆ చేయవచ్చునే అభిప్రాయానికి అభ్యంతరం చెప్పిన వారెవ్వరూ నాకు తెలియదు. కాబట్టి మన ముందుతరం సజ్జనులకు తెలిసియున్న దీని ఆధారంగా, నమాజులో లేదా నమాజు పూర్తయిన తర్వాత దుఆ చేయవచ్చు. ఇలా చేయడం తప్పని ఎవరైనా అంటే, దానికి వారు సరైన సాక్ష్యాధారాలు చూపాలి. ఎందుకంటే సాక్ష్యాధారాలు తీసుకు వచ్చే బాధ్యత, దీనికి అభ్యంతరం చెబుతున్న మరియు కొత్తగా కల్పించబడిన బిదాఅ అని చెబుతున్న వారిపైనే ఉంటుంది గానీ, ముందుతరం సజ్జనులను అనుసరించి, దుఆ చేస్తున్న వారిపై ఉండదు. ఈ పద్ధతినే మన ముందుతరం సజ్జనులు ఎంచుకున్నారు మరియు దీనిపైనే వారు నడిచారు. తమ ముందు తరం సజ్జనులను అనుసరించిన తర్వాత తరం యొక్క ప్రజలలో కూడా పండితులు (ఉల్మాలు) ఉన్నారు, పుణ్యపురుషులు ఉన్నారు మరియు హదీథు పండితులు ఉన్నారు. రాత్రి నమాజులలో వివిధ దుఆలు వేడుకోవడం ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం సున్నతులోని విషయమనేది అందరికీ తెలిసినదే. మరియు ఖుర్రాన్ పఠనం పూర్తయిన తర్వాత వేడుకోవడమనేది కూడా దుఆ చేయడం క్రిందికే వస్తుంది³¹.

విత్తీ మరియు ఫక్షీ నమాజులలో ఖునూత్

ప్రశ్న: విత్తీ మరియు ఫక్షీ నమాజులలో ఖునూత్ దుఆ చేయడం పై ఇస్లామీయ ఆదేశమేమిటి?
 జవాబు: విత్తీ నమాజులో ఖునూత్ దుఆ చేయటమనేది ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం యొక్క సున్నతు. కానీ, ఒకవేళ ఎవరైనా ఒక్కోసారి దానిని వదిలివేస్తే, అందులో ఎలాంటి హానీ లేదు. అయితే ప్రతి రోజు ఫక్షీ నమాజులో ఖునూత్ దుఆ చేయుట గురించి షరిఅహ్ లో ఎలాంటి ఆదేశం లేదు. అది కొత్తగా కల్పించబడిన ఒక కల్పిత ఆచరణ (బిదఆ). అహ్మద్, అత్తిర్మిధీ, అన్నిసాయి, ఇబ్నె మాజా (వీరందరిపై అల్లాహ్ అనుగ్రహం కురుయుగాక) లలో నమోదు చేయబడిన హదీథులో సఆద్ బిన్ తారిఖ్ బిన్ అష్షామ్ అల్ అజాయి ఇలా తెలిపారు:
 “ఓ నా తండ్రి, నిస్సందేహంగా నీవు అల్లాహ్ యొక్క ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లంతో పాటు మరియు అబూ బకర్, ఉమర్, ఉథ్మన్ మరియు అలీ రదియల్లాహు అన్హుమ్ లతో పాటు నమాజు చేసి ఉన్నారు. వారు ఫక్షీ నమాజులలో ఖునూత్ దుఆ చేసేవారా?”. దానికి ఆయన ఇలా జవాబిచ్చారు, “నా కుమారుడా, ఇది కొత్తగా కల్పించబడిన ఒక బిదఆ (కల్పిత ఆచరణ)”.
 ఇలా చేయటమనేది ఒక బిదఆ అని ఈ హదీథులో తారిఖ్ స్పష్టం చేసినారు. అయితే, అనస్ రదియల్లాహు అన్హు, అబూ హురైరహ్ రదియల్లాహు అన్హు మరియు ఇతర సహాబాల ఉల్లేఖనలలో ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం కిష్టపరిస్థితులలో ఒక్కోసారి ఫక్షీ నమాజు మరియు ఇతర నమాజులలో కూడా ఖునూత్ దుఆ చేసేవారని నమోదు చేయబడింది. ఒకవేళ శత్రువుల నుండి

³¹. షేఖ్ ఇబ్నె బాజ్ రచించిన దారుత్తాహీద్ ఫిల్లికేషన్స్ ప్రచురణ - “తరావీహ్ గురించి”

ముస్లింలపై ఏదైనా ఉపద్రవం వచ్చి పడితే, విశ్వాసుల మధ్య ఏదైనా ఆపద సంభవిస్తే, విశ్వాసుల సమూహం వధించబడితే లేదా ఇలాంటి ఏదైనా ఇతర విపత్తు జరిగితే, ఫత్ర్ నమాజులోని చివరి రకాతులో రుకూ తర్వాత ఖునూత్ దుఆ చేసేందుకు ఆ మస్జిదు ఇమాంకు పరిఅహ్ అనుమతించింది. ఆ కష్టకాలం ఒక రోజున్నా లేదా ఒక నెలున్నా, అది తొలిగిపోయే వరకు ఖునూత్ దుఆ చేసి, ఆ తర్వాత దానిని వదిలి వేయవచ్చు. తాత్కాలికంగా ఎదురయ్యే కష్టకాలంలో లేదా అవసరమైన పరిస్థితులలో ఖునూత్ దుఆ చేయటం సున్నతు. అయితే అలా కాకుండా ప్రతి రోజు ఫత్ర్ నమాజులో లేదా ఇతర నమాజులలో (విత్త్ర్ నమాజు తప్ప) నిరంతరంగా ఖునూత్ దుఆ చేయటమనేది సున్నతుకు వ్యతిరేకమైనది. హదీధు పండితుల పరిశోధన ప్రకారం, నిరంతరంగా ఫత్ర్ నమాజులో ఖునూత్ దుఆ చేయాలనే హదీధులు ప్రామాణికమైనవి కావు. సరైన మార్గదర్శకత్వం అల్లాహ్ నుండి మాత్రమే³².

ఖునూత్ దుఆలో చేతులు పైకెత్తడం

ప్రశ్న: విత్త్ర్ నమాజులో చేతులు పైకెత్తడం గురించి ఏమని ఆదేశించబడింది?

జవాబు: విత్త్ర్ నమాజులో చేతులు పైకెత్తి దుఆ చేయాలని ఆదేశించబడింది. ఆపద సమయాలలో చేసే ఖునూత్ దుఆల వంటిదే విత్త్ర్ నమాజులో చేసే ఖునూత్ దుఆ కూడా. అల్ బైహాఖీలో ఉల్లేఖకుల ప్రామాణిక పరంపరలతో ఉల్లేఖించబడిన హదీధులలో ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఆపద సమయాలలో చేసే ఖునూత్ దుఆలలో తన చేతులు పైకెత్తేవారని తెలుపబడింది.³³

ఇషా నమాజు చేసే సంకల్పంతో తరావీహ్ నమాజులో చేరటం

ప్రశ్న: ఇషా నమాజు చేయని స్థితిలో ఒకవేళ ఎవరైనా మస్జిద్ లో ప్రవేశించినప్పుడు, సామూహికంగా తరావీహ్ నమాజు జరుగుతున్నట్లయితే, ఇషా నమాజు చేసే నియ్యత్ తో అతను ఆ జమాతులో కలవ వచ్చునా ?

జవాబు: ఇషా నమాజు నియ్యత్ చేసుకుంటూ, తరావీహ్ నమాజు చేస్తున్న జమాతుతో కలవటంలో ఎలాంటి తప్పు లేదు. దీని గురించి పండితుల మధ్య ఉన్న రెండు అభిప్రాయాలలో ఈ అభిప్రాయం సరైనది. ఇమాం తస్లీమ్ పలికిన తర్వాత, అతను లేచి నిలబడి, మిగిలిన ఇషా నమాజు రకాతులను పూర్తి చేసుకోవాలి. బుఖారీ మరియు ముస్లిం హదీధులలో నమోదు చేయబడిన ముఆద్ బిన్ జబల్ రదియల్లాహు అన్హు ఉల్లేఖనలో ఇలా తెలుపబడింది - 'ఆయన ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లంతో ఇషా నమాజు చేసి, తన ప్రజల వద్దకు వచ్చి, వారి నమాజులకు ఇమామత్ చేసేవారు మరియు ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం దీనికి ఎలాంటి అభ్యంతరం తెలుపలేదు'. నఫిల్ నమాజు చేస్తున్న

³². షేఖ్ ఇబ్నె బాజ్ రచించిన దారుత్తాహీద్ ఫల్లికేషన్స్ ప్రచురణ - "తరావీహ్ గురించి"

³³. షేఖ్ ఇబ్నె బాజ్ రచించిన దారుత్తాహీద్ ఫల్లికేషన్స్ ప్రచురణ - "తరావీహ్ గురించి"

వ్యక్తి ఇమామత్ లో తమ ఫర్ద్ నమాజు చేయుటకు అనుమతి ఉందని ఇది నిరూపిస్తున్నది. కొన్ని రకాల సలాతుల్ ఖౌఫ్ నమాజులలో ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం ఇమామత్ ఒక జమాతు రెండు రకాలుల నమాజు చేసి వెళ్ళిపోగా, మరొక జమాతు రెండు రకాలులు పూర్తి చేసి, చివరిగా తస్లేమ్ పలికారని బుఖారీలో నమోదు చేయబడింది. అంటే మొదటి రెండు రకాలు ఆయన కొరకు ఫర్ద్ నమాజు అవగా, తర్వాతి రెండు రకాలు ఆయన కొరకు నఫిల్ నమాజు మరియు జమాతు కొరకు ఫర్ద్ నమాజు అయినాయి.³⁴

ఖుర్ఆన్ చదవడమా లేక నఫిల్ నమాజులు చేయడమా ?

ప్రశ్న: రమదాన్ నెల దినాలలో ఖుర్ఆన్ చదవడం మంచిదా లేక నఫిల్ నమాజులు చేయడం మంచిదా?

జవాబు: అల్లందుల్లిల్లాహ్. సకల ప్రశంసలు, కృతజ్ఞతలు అల్లాహ్ కే. రమదాన్ నెలలో వివిధ ఆరాధనలు వీలయినంత ఎక్కువగా చేయడమనేది ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం యొక్క సున్నతు. రాత్రి వేళల్లో జిబ్రయీల్ అలైహిస్సలాం ఆయనతో ఖుర్ఆన్ పఠించేవారు. జిబ్రయీల్ అలైహిస్సలాంతో కలిసినపుడు, దానధర్మాలలో ఆయన వీచే గాలికంటే ఎక్కువ వేగంగా ఉండేవారు. ఆయన ప్రజలందరిలో అత్యంత ఉదారంగా ప్రవర్తించేవారు, అయితే రమదాన్ నెలలో ఆయన మిగిలిన సమయాలలో కంటే ఎక్కువ ఉదారంగా ప్రవర్తించేవారు. ఈ సమయంలో ఆయన దానధర్మాలు చాలా ఎక్కువగా చేసేవారు మరియు ప్రజలతో ఇంకా ఎక్కువ దయతో వ్యవహరించేవారు; ఆయన ఎక్కువగా ఖుర్ఆన్ పఠించేవారు, నమాజులు ఎక్కువగా చేసేవారు, దికర్ ఎక్కువగా చేసేవారు, ఎతెకాఫ్ లో ఎక్కువగా గడిపేవారు. ఈ పవిత్ర నెల గడప వలసిన విధానం గురించి ప్రవక్త సల్లల్లాహు అలైహి వసల్లం యొక్క మార్గదర్శకత్వం ఇదే.

ఖుర్ఆన్ చదవటం మంచిదా లేక నఫిల్ నమాజులు చేయటం మంచిదా అనే విషయానికి వస్తే, అది ప్రజల పరిస్థితులపై ఆధారపడి ఉంటుంది. దీనిలోని నిజాయితీని కేవలం అల్లాహ్ మాత్రమే సరిగ్గా కనిపెట్టగలడు. ఎందుకంటే ఆయన అన్నింటినీ ఎరిగినవాడు.³⁵

ఎవరైనా వ్యక్తిని అల్లాహ్ కు చేరువ చేసే ప్రత్యేక ఆచరణల స్థాయిని బట్టి, ఒక వ్యక్తి కోసం ఒక ప్రత్యేక ఆచరణ మంచిది కావచ్చు మరియు మరో వ్యక్తి కోసం మరో ప్రత్యేక ఆచరణ మంచిది కావచ్చు. కొందరు నఫిల్ నమాజుల ద్వారా ఎక్కువ ప్రభావితులై, వాటిని ఏకాగ్రతతో మరియు సరైన పద్ధతిలో చేయవచ్చు. అవి వారిని మిగిలిన ఆచరణల కంటే సులభంగా అల్లాహ్ కు చేరువ చేయవచ్చు.

³⁴. షేఖ్ ఇబ్నె బాజ్ రచించిన దారుత్తౌహీద్ ఫిల్లికషిన్స్ ప్రచురణ - “తరావీహ్ గురించి”

³⁵. ‘అల్ జవాబ్ అల్ సహీహ్ మిన్ అహ్కామ్ సలాత్ అల్ లైల్ వల్ తరావీహ్’, షేఖ్ అబ్దుల్ అజీజ్ ఇబ్నె బాజ్, పే.45

కాబట్టి అలాంటి వారి విషయంలో నఫిల్ నమాజులు మంచివి కావచ్చు. మరియు అల్లాహ్ జ్ఞానమే ఉత్తమమైంది.³⁶

ఇమాంతో పాటు పూర్తి చేసిన విత్తీ నమాజుకు మరో రకాతు చేర్చుట

ప్రశ్న: విత్తీ నమాజులో ఇమాం తస్లేమ్ పలికిన తరువాత, రాత్రి చివరి భాగంలో విత్తీ నమాజు చేయవచ్చనే ఆలోచనతో, కొందరు ప్రజలు లేచి నిలబడి, నమాజును కొనసాగిస్తూ, దానికి మరో రకాతును జత చేస్తారు. దీని గురించి ఇస్లామీయ ఆదేశం ఏమిటి? ఇలా మరో రకాతు చేర్చినా, ఇమాంతో నమాజు చేసినట్లుగా పరిగణింపబడుతుందా ?

జవాబు: పండితులు తెలిపినట్లుగా, ఇలా చేయటంలో ఎలాంటి తప్పు మాకు కనబడలేదు. ఎందుకంటే, రాత్రి చివరి భాగంలో విత్తీ నమాజు చేయాలనే ఆలోచనతో ఆ వ్యక్తి ఇలా చేస్తున్నాడు. ఇమాం నమాజు పూర్తి చేసే వరకు అతను ఇమాంతో పాటు నిలుచొని నమాజు చేసినట్లుగా అది పరిగణించబడుతుంది, ఎందుకంటే వాస్తవానికి అతను ఇమాం నమాజు పూర్తి చేసేవరకు, ఇమాంతో పాటే నమాజు చేసినాడు గనుక. ఆ తర్వాత అతను మరో రకాతు నమాజును జత చేసినాడు. రాత్రి చివరి భాగంలో విత్తీ నమాజు చేయాలనే ఇస్లామీయ ధర్మాచరణపై ఇష్టం ఉండే అతడు ఇలా చేసినాడు కాబట్టి ఇందులో ఎలాంటి హానీ లేదు. ఇమాంతో పాటు నమాజు చేసిన పుణ్యం పొందడం నుండి అతడు అనర్హుడు కాలేదు. ఇమాంతో పాటు అతడు తన నమాజును ముగించలేదు గానీ, ఇమాం నమాజు పూర్తి చేసేవరకు అతడు ఇమాంతో పాటే ఉండి, కేవలం నమాజు ముగింపును కొద్దిగా ఆలస్యం చేసాడు³⁷.

³⁶. రమదాన్ నెలలోని రాత్రి నమాజులు, ముహమ్మద్ సాలిహ్ అల్ మునజ్జిద్.

³⁷. షేఖ్ ఇబ్నె బాజ్ రచించిన దారుల్-తౌహీద్ పబ్లికేషన్స్ ప్రచురణ - “తరావీహ్ గురించి”